

**Ю. О. Шолудько**  
*студ. I курсу магістратури*  
*спеціальність «Право»*  
*Науковий керівник: к.ю.н., доц. Т. О. Павлова*

## **ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ**

Головним призначенням інституту звільнення від покарання є корекція інтенсивності криміналізації злочинів, вчинених конкретними особами, а залежно від досягнення по відношенню до них мети покарання – виправлення засуджених, сприяння диференціації кримінальної відповідальності, а також в зацікавленості держав у найбільш швидкій ресоціалізації засудженого.

Починаючи з 1976 р. Комітет Міністрів Ради Європи прийняв резолюції щодо довгострокового і довічного вироків ув'язненим, які включають норми про умовно-дострокове звільнення засуджених. Крім того, вимога дострокового звільнення є складовою норми, що встановлена практикою Європейського суду з прав людини щодо ст. 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1].

У справі «Ласло Магьяр проти Угорщини» Європейський суд з прав людини підкреслює наступне: «Якщо національне законодавство передбачає можливість перегляду довічного ув'язнення з метою його скорочення, пом'якшення, припинення або умовно-дострокового звільнення засудженого, цього буде достатньо, щоб задовольнити статтю 3 Конвенції» [2].

Вимога передбачення дострокового звільнення засуджених довічно міститься в окремих стандартах, розроблених Європейським комітетом із запобігання катуванням – Меморандум «Фактичне/реальне довічне позбавлення волі» (СРТ (2007) 55), та деяких інших стандартах [3, с. 163].

У Рекомендації № Яес (2003) 22 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про умовно-дострокове звільнення від 24.09.2003 р. передбачається ввести умовно-дострокове звільнення у своєму законодавстві, якщо в ньому досі не передбачена ця міра:

- для того, щоб зменшити шкідливий вплив позбавлення волі і сприяти переселенню засуджених на умовах, які гарантують безпеку громадськості, закон повинен зробити умовно-дострокове звільнення доступним для всіх засуджених, у тому числі тих, які відбувають довічне ув'язнення;

- мінімальний або фіксований строк не повинен бути настільки тривалим, щоб унеможливити досягнення мети умовного звільнення [4].

Відповідні органи повинні ініціювати необхідні процедури для того, щоб ухвалити рішення про умовно-дострокове звільнення як тільки ув'язнений відбуває мінімальний термін. Критерії для надання умовного звільнення повинні застосовуватися таким чином, щоб надавати умовне звільнення всім

ув'язненим, які відповідають мінімальному рівню гарантій того, що стануть законослухняними громадянами. Обов'язок доведення, що ув'язнений не виконав вимоги, повинен бути покладений на державу.

З метою скоротити ризик рецидиву серед в'язнів, звільнених умовно, необхідно уможливити встановлення для них індивідуальних умов, таких як: виплата компенсації потерпілим; лікування від наркотичної залежності або зловживання алкоголем, або будь-якого іншого виліковного стану, явно пов'язаного із вчиненням злочину; залучення до робіт або в іншій схваленій професійної діяльності, наприклад, отримання освіти чи професійного навчання; участь в особистісних програмах розвитку; заборона на проживання або відвідування визначених місць [4].

На восьмому конгресі Організації Об'єднаних Націй з попередження злочинності та поводженню із правопорушниками (Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.) були обговорені та прийняті Стандартні мінімальні правила ООН щодо заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (так звані Токійські правила) [5]. Документ містить комплексну систему заходів, спрямованих як на скорочення обсягу застосування покарання у виді позбавлення волі, так і на створення сприятливих умов для повернення покараної особи до нормального життя у суспільстві.

Таким чином, європейські стандарти умовно-дострокового звільнення від відбування покарання орієнтують українського законодавця на додержання принципу «презумпції виправлення», який полягає в тому, що кожен має право на умовно-дострокове звільнення.

### ***Список використаної літератури***

1. Перегляд вироків незаконно засуджених: законодавчі ініціативи URL: <https://dt.ua/socium/pereglyad-virokiv-nezakonno-zasudzhenih-zakonodavchi-iniciativi-.html> (дата звернення: 23.03.2019).
2. Рішення Європейського суду з прав людини «Ласло Магьяр проти Угорщини» від 20.05.2014 р. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1408522294> (дата звернення: 23.03.2019).
3. Автухов К. Європейський вибір для засуджених до довічного позбавлення волі: чи бути йому? *Юридична Україна*. 2015. № 10–12. С. 162–167.
4. Про умовно-дострокове звільнення : Рекомендація N Rec (2003) 22 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 24.09.2003 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_665/conv](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_665/conv) (дата звернення: 23.03.2019).
5. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй у відношенні заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) : Міжнародний документ від 14.12.1990 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_907](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_907) (дата звернення: 23.03.2019).